

Mijn weekblad

Redacteur Ton Oosterhuis

Het publiceren van mijn eerste historische puzzel in de vorige aflevering van *Mijn weekblad* heeft geleid tot een merkwaardige ontdekking en een nieuwe kijk op de verdiensten van Internet.

Over de zegeningen van het Internet

Vorige week viel ik mijn lezers lastig met een puzzel die ik een halve eeuw geleden oploste met de vermelding dat ik niet de eerste oplosser was. Eerst maar even het antwoord. Het versje bestaat uit twee delen. De laatste letters vormen, van beneden naar voren gelezen, de naam Claes van Aken.

Maar toen ik deze week op Internet deze naam googelde, gebeurde er iets merkwaardigs. Mijn raadsel bleek nooit een raadsel te zijn geweest. In tegenstelling tot wat mij ooit was verteld, bleek de heer J.F. Willems, die het handschrift in 1836 publiceerde, zelf de oplossing al te hebben gaden. Bijna gelijktijdig kwam destijds ook D. Budingh met dezelfde naam naar voren. Hij betoogde dat Claes van Aken de werkelijke auteur van het beroemde gedicht was. Daar was Willems het niet mee eens. In de Konst- en Letterbode van 23 februari 1838 schreef hij: “Hy loochent alles, tot zelfs het bestaan van eenen *oorspronkelyken* Reinaert in de Nederlanden. En wat stelt hy in de plaats? een armzaligen CLAES VAN AKEN, wiens ellendig gerymel in het *nagedicht* hy niet weet te onderscheiden van de tael des eersten Reinaerts! Waer zyn de bewyzen, die hy voor het bestaan van zynen CLAES, als dichter, aenvoert? hy toont dat zekere WILLEM en zekere HEIN *van Aken* gedicht hebben! o je! en dat noemt hy aen het slot van zynen laetsten brief, *zijne nadere toelichting nopens Claes van Aken, als Schrijver!*... De Heer B. heeft het nog niet verre gebracht in de studie van het oude Nederlandsch: hy zou anders de tael van C. VAN AKENS *nagedicht* van de overige verzen hebben weten te onderscheiden.”

Dat lijkt me afdoende om vast te stellen dat Claes van Aken niet meer was dan de kopiïst die het handschrift overschreef. Niettemin vermeldde het *Nieuw biographisch, anthologisch en critisch woordenboek van Nederlandsche dichters. Deel I (1844)* van A.J. van der Aa dat Claes van Aken een satirisch dichter uit de veertiende eeuw was, schrijver een *Rynaart de Vos*, in 7816 verzen. Maar dit alles kwam terecht in het Grote Vergeetboek. Daardoor kon honderd jaar later Elisabeth Cramer-Peeters in de NRC straffeloos beweren dat de schrijver van de oorspronkelijke *Reynaert* de Catalaanse edelman Guilhelm (Willem) de Berguedan, was, die om religieuze redenen naar Vlaanderen gevlucht zou zijn. Na diens dood zou zijn werk als *Van den vos Reynaerde* door Willem Utenhove zijn vertaald. Als bewijs voor deze hypothese las zij een acrostichon in de versjes met het raadsel: *Bi sinen ra (...)* / *Dien syn niet ru (...)* / *Maer syt des wis, (...)* / *Wi menschen le (...)* / *Die uten pa (...)* / *God brengse wel (...)* / *Int hemels sanc! (...)*. Volgens de schrijfster zijn de hier cursief gemarkeerde letters een anagram van ‘ibidem Willem Utenhove’. Het was deze onzin die mij naar de oplossing Claes van Aken leidde. Maar dat was dus niet nodig geweest als men toen over Internet had kunnen beschikken. Al die schrijfsels uit de negentiende eeuw zijn er intussen opgeslagen, voorzien van die moderne zoekmachines. Ook de wereld van de historici is drastisch veranderd door de zegening van Internet. Terecht meldt ons onvolprezen Letterkundig Museum in zijn jaarverslag 2011 met enige trots dat (samen met DBNL en Bibliotheek.nl) een eregalerij van 25 schrijvers met hun vele tientallen boeken nu voor iedereen toegankelijk is.

Haiku van de week

De vermoeide man
Heeft geen woorden meer over
En doet de deur dicht.